

Giá»i mã bí ©n quanh ngá»i má»™ cá»• trong cã»ng viá»n Tao Ä»Ä n

Ä»ng gá»p cá»§a Trá»n Chá»nh Nghá»a
22/02/2017

Giá»i mã bí ©n quanh

ngôi mù cõ trong công viên Tao àn

* Trá»n Chá»nh Nghá»a

Trá»c ngôi mù là mùt t»m

biá»n b»ng Ông ghi rõ: "Di tích ki»n trúc ngh» thu-t c»p thành phñ: MÙ cõ hí Lâm á»c công nh-n n m 2014".Á Phía sau t»m biá»n là mùt qu»n thá» mù táng vùi lñi ki»n trúc ci xª. Hai ngôi mù i»n n»m ká» nhau á»c xây đñg b»ng hấp ch»t ô d»c (vôi sñng, cát m»n, b»t vĩ sò trùn vùi m-t mía và n»c nh»t c»a mùt lo»i cây r»ng).

Khu mù cõ và bia công nh-n di tích trong công viên

Tao àn

Bên trong qu»n thá» này có tiá»n s»nh,

sân thý và nhà m». Trá»c mù có bia b»ng chñ Hán. C n cé t» t»m bia này có thá» xác Ënh, ng»Ýi n»m trong mù kia là ông Lâm Tam Lang (m»t n m 1795) và vâ là bà Mai Th» Xã (chª xác Ënh n m sinh, n m m»t).

T» dòng chñ trên bia " ãi Nam. Hiá»n kh»o

trñg giang..." cho th»y, ngôi mù á»c xây vào thýi Minh M»ng khi quñc hi»u

n»c ta lúc b»y giÝ là ãi Nam.Á

Nhª v-y, kh» n ng mù á»c xây vào n m

1895, là n m vua Minh M»ng .t l»i quñc hi»u.

M-t trá»c c»a ngôi mù

MÙt

công nhân làm vi»t t» công viên ká» l»i: "Tôi làm vi»t t» công viên nhiá»u

n m nay. Có nhñng lúc tôi ph»i ß l»i trñc êm nh»ng chª bao g.p chuy»n gì kó l».

V-y mà

không hiá»u có tin Ón th»u d»t t» âu, khi»n cho nhiá»u ng»Ýi c» tin sã hãi. ChoÁ ãn n m 2014, ngôi mù này á»c xác Ënh là mù á»c công nh-n là di tích thì nhñng tin Ón kia mùi h»t".

Lúc này, dª lu-n mùi xoay sang chiá»u

h»ng khác, muñn bi»t thân th» ng»Ýi n»m trong ngôi mù là ai...

Gia

ph» l»ng l»y c»a dòng hí Lâm

Gia ph»

hí Lâm t» t»nh Kiên Giang có ghi : " Ýi Th» 1: Ông Lâm Tam

Lang (17?? - 1795).Á Ông Lâm Tam Lang, tñ là Nguyên Th»t, không bi»t n m

sinh. Ông m»t vào mùa thu n m t Mã (1795).Á

Ông

là ng»Ýi gñc ß Qu»ng ông, Trung Quñc di cª sang Vi»t Nam, cª ngá» t»i

Sài Gòn, Gia Ënh.

Ông có

vã là bà Mai Thẽ Xã (không rõ n m sinh, n m m†t). Á MÙ nguyên táng cạ hí tị V°Yn Ông Th°ang, Sài Gòn (nay là V°Yn Tao àn, Qu-n 1, TP.HCM)".

Nhà bia, có bia xác nh-n tên ng°Yi trong mù. Tị

ây, lúc nào cing có nhang và hoa.

Cing theo gia ph£, ông bà Lâm Tam Lang

có 4 ng°Yi con. Trong ó ng°Yi con thẽ 3 là ông Lâm Phong Quang. Ông Quang sinh

ra Lâm Kim Diêu rÓi Diêu sinh tịp Lâm Quang Ky.Á

Lâm Quang Ky chính là phó t°Ung cạ

anh hùng dân tÙc NguyAn Trung Trĩc. Ông là ng°Yi ã óng vai "Lê Lai cêu

chúa", hy sinh thay cho NguyAn Trung Trĩc n m 1868, thĩ 29 tuOĩ.Á

HìÇn nay tị Rịch Giá, Kiên Giang, tên

Lâm Quang Ky °ác t cho mùt con °Yng IÙn, song song vÙi °Yng NguyAn Trung Trĩc.

Giai thojì kÃ lị r±ng, rịng sáng

16/6/1868, ngh)a quân NguyAn Trung Trĩc, trong ó có Lâm Quang Ky làm phó t°Ung,

ã tÕ chęc t±n công chiçm l±y Ôn Kiên Giang ang trong tay ng°Yi Pháp và làm

chợ nị ó °ác 5 ngày. Quân pháp ph£n công ngh)a quân thç cô, vi khí kém, nên

không gĩ °ác thành.

Trong tình thç hiAm nghèo, Lâm Quang

Ky cùng mùt sÑ ngh)a quân c£m tí tĩ nguyÇn ß lị c£m chân quân Pháp. NguyAn

Trung Trĩc rút lĩc l°ang chính vÁ Hòn Chông. Lâm Quang Ky m-c

chiçn bào cạ NguyAn Trung Trĩc, c£m cÝ IÇnh, cÑ tình chiçn Ƴu kéo dài thÝi

gian.Á

CuÑi cùng, quân Pháp b¬t °ác ông cùng

vÙi sáu ngh)a binh khác. Ông tĩ x°ng là NguyAn Trung Trĩc. ChẾ huy quân Pháp

inh ninh ã b¬t °ác lãnh tả ngh)a binh nên không cho quân truy uOĩ nữa.Á

Qua ngày hôm sau, và viÇc trên bỄ bị

IÙ. R†t tēc gi-n, Pháp sai ng°Yi em t†t c£ ra xí tị chã Rịch Giá. Ng°Yi dân

bịçt chuyÇn, gĩ ông là Lê Lai Kiên Giang.

Nh° v-y, anh hùng dân tÙc Lâm Quang Ky

là cháu gĩ Lâm Tam Lang b±ng ông cÑ. Çn Ýi thẽ 7, hí Lâm có mùt nhân v-t nOĩ

tịçng khác xu†t hiÇn.Á

Gia ph£ hí Lâm ghi nh° sau: "Lâm

ình Phùng là cháu Ýi thẽ 5 cạ Lâm Kim Diêu và là cháu Ýi thẽ 7 cạ ông tÕ

Lâm Tam Lang".Á

Lâm ình Phùng chính là tên th-t cạ

nhịc s) Lam Ph°ng, ng°Yi nhịc s) tài hoa vÙi ñhĩng tác ph©m tình ca nOĩ tịçng

nh° "Phút cuÑi", "Duyên kiçp", "Tình ngh)a ôi ta chẾ

thç thòi"...

Ngày 10-4-2014, UBND TP HCM quyçt Ęnh công nh-n mù

cO hí Lâm là di tích lĘch sí c±p thành phÑ Ę gin gĩ, b£o tón.Á

Theo ánh giá hiÇn trịng di tích trong Danh mác kiAm

kê di tích lĘch sí - v n hóa trên Ęa bàn TP.HCM giai ojn 2010-2020:

TỔng thẢ công trình kiçn trúc mù cO hí Lâm °ác b£o

tón t°ng Ñi nguyên v'n. ây là mùt trong ñhĩng ngòi mù hãp ch†t có diÇn

tích IÙn và kiçn trúc 1p còn lị ß TP.HCM .

Qua ó, theo Sß VH-TT-DL TP.HCM: "Sñ tón tị cạ mù cO mang

hĩ Lâm góp phşn áng kÃ cho ngành kh£o cO hĩc và ñhĩn cêu khoa hĩc vÁ lojì

hình mù cO cạ ViÇt Nam .